

POSTULATY ZMIAN W PRAWIE MIGRACYJNYM

I. GRANICA POLSKO-BIAŁORUSKA

1. Uchylenie przepisów dotyczących push – backów

Ustawodawca wprowadził do porządku prawnego regulacje, które miały na celu usankcjonować praktykę wywozek cudzoziemców, którzy przekraczają granicę państwową poza oficjalnym przejściem granicznym (tzw. push – backów).

Po pierwsze, mowa o zmianach wprowadzonych Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 sierpnia 2021 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych (Dz. U. z 2021 poz. 1536). Rozporządzenie w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych w aktualnym jego brzmieniu, wskazuje, że cudzoziemcy których pobyt w Polsce jest nieudokumentowany mogą zostać zawróceni do granicy państwa bez wydania jakiegokolwiek decyzji i bez wszczęcia postępowania administracyjnego (§ 3 ust. 2 a i 2 b Rozporządzenia).

Sądy wielokrotnie wskazywały, że Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 sierpnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych, **zostało wydane z przekroczeniem delegacji ustawowej**.¹ Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji nie posiadał bowiem kompetencji do regulowania sytuacji prawnej osób, które przekraczają granicę państwową poza oficjalnym przejściem. Dodatkowo, wprowadzone przepisy naruszają przepisy prawa międzynarodowego, a także Konstytucji RP. Zgodnie z zasadą non refoulement, która

¹ Wojewódzki Sąd Administracyjny, wyrok z dnia 15 września 2022 r., sygn. II SA/Bk 492/22, Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim, VII Zamiejskowy Wydział Karny w Hajnówce, postanowienie z dnia 28 marca 2022 r., sygn. akt VII Kp 203/21, <https://interwencjaprawna.pl/wywozki-push-backi-sa-niehumanitarne-niezgodne-z-prawem-i-opieraja-sie-na-nielegalnym-rozporzadzeniu/>.

została wyrażona m. in. w Konwencji Genewskiej² i Karcie Praw Podstawowych UE³, cudzoziemców nie można odsyłać do kraju, w którym grozi im niebezpieczeństwo.

Przepisy, które miały usankcjonować nielegalną praktykę push – backów wprowadzono także do ustawy o cudzoziemcach dodając do ustawy art. 303b. Na mocy tego przepisu, w sytuacji gdy cudzoziemiec został zatrzymany niezwłocznie po przekroczeniu granicy wbrew przepisom prawa stanowiącej granicę zewnętrzną w rozumieniu art. 2 pkt 2 kodeksu granicznego Schengen, komendant placówki Straży Granicznej właściwy ze względu na miejsce przekroczenia granicy sporządza protokół przekroczenia granicy oraz wydaje postanowienie o opuszczeniu terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Na postanowienie o opuszczeniu terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przysługuje zażalenie do Komendanta Głównego Straży Granicznej. Złożenie zażalenia nie wstrzymuje wykonania postanowienia. Wskazany przepis również narusza wyrażoną w przepisach unijnych i międzynarodowych zasadę non refoulement, uniemożliwiając w praktyce ubieganie się o ochronę międzynarodową przez cudzoziemców, którzy przekraczają granicę poza oficjalnym przejściem granicznym.

Mimo tego, iż sądy krajowe wielokrotnie uznawały praktykę stosowania push – backów za niezgodne z prawem krajowym i międzynarodowym, na granicy polsko – białoruskiej wciąż dochodzi do bezprawnych wywózek, które próbuje się sankcjonować obowiązującymi przepisami.⁴

Mając na względzie powyższe, postulujemy o niezwłoczne uchylenie Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 sierpnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych, a także uchylenie art. 303b Ustawy o cudzoziemcach.

² art. 33 ust. 1 Konwencji Genewskiej dotyczącej statusu uchodźców z 28 lipca 1951 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515).

³ art. 19 ust. 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Dz. Urz. C 326 z 26 października 2012 r.

⁴ Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (WSA w Warszawie), wyrok z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. akt IV SA/Wa 471/22, <https://interwencjaprawna.pl/obowiazek-zbadania-czy-w-bialorusi-migranci-nie-sa-narazeni-na-tortury-i-inne-niehumanitarne-traktowanie/>.

2. Uchylenie możliwości pozostawienia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej bez rozpoznania

Na skutek dodania do art. 33 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ust. 1a, Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców, może pozostawić bez rozpoznania wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej, który został złożony przez cudzoziemca zatrzymanego niezwłocznie po przekroczeniu granicy wbrew przepisom prawa stanowiącej granicę zewnętrzną w rozumieniu art. 2 pkt 2 rozporządzenia nr 2016/399 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen) (Dz. Urz. UE L 77 z 23.03.2016, str. 1, z późn. zm.). Zgodnie ze wskazaną regulacją wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej nie pozostawia się bez rozpoznania jeżeli cudzoziemiec przybył bezpośrednio z terytorium, na którym jego życiu lub wolności zagrażało niebezpieczeństwo prześladowania lub ryzyko wyrządzenia poważnej krzywdy, oraz przedstawił wiarygodne przyczyny nielegalnego wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej niezwłocznie po przekroczeniu granicy.

Wskazany przepis, przyznając uprawnienie do pozostawienia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej bez rozpoznania, w sytuacji gdy cudzoziemiec nielegalnie przekroczył granicę zewnętrzną strefy Schengen, narusza przepisy dyrektywy 2013/32/UE. Na gruncie dyrektywy fakt przekroczenia granicy wbrew przepisom prawa nie może stanowić podstawy do pozostawienia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej bez rozpoznania. Przepis jest także sprzeczny z zobowiązaniami międzynarodowymi wynikającymi m. in. z Konwencji Genewskiej, Karty Praw Podstawowych UE i w sposób rażąco narusza, wyrażone także w Konstytucji RP, prawo cudzoziemców do ubiegania się o ochronę międzynarodową.

Postulujemy zatem o uchylenie art. 33 ust. 1a ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

II. DETENCJA

1. **Przywrócenie maksymalnego okresu pobytu w ośrodku strzeżonym w procedurze powrotowej do 12 miesięcy**

Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 403 ust. 3a ustawy o cudzoziemcach, po upływie 6-miesięcznego okresu pobytu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub areszcie dla cudzoziemców pobyt ten może być – pod pewnymi warunkami – przedłużony na czas określony, nie dłuższy niż kolejne 12 miesięcy, co łącznie daje **18 miesięcy detencji cudzoziemca w samej procedurze powrotowej** (dodatkowo możliwe jest umieszczenie cudzoziemca w strzeżonym ośrodku na okres do 6 miesięcy w ramach procedury o udzielenie ochrony międzynarodowej; oba te okresy nie łączą się).⁵

W poprzedniej wersji ustawy, zasadą był dopuszczalny okres 12 miesięcy detencji, a do 18 miesięcy mógł być przedłużony wyjątkowo i tylko w razie złożenia przez cudzoziemca skargi do sądu administracyjnego na decyzję o zobowiązaniu do powrotu wraz z wnioskiem o wstrzymanie jej wykonania (art. 403 ust. 5 w poprzednim brzmieniu ustawy). Wprowadzona zmiana ustawy wprowadziła więc ogólną zasadę, iż detencja cudzoziemców może trwać do 18 miesięcy, niezależnie od tego czy została złożona skarga, czyli nawet jeśli nadal trwa procedura administracyjna. Powyższa zmiana zdaje się mieć na celu **legitymizowanie opieszałości działania organów administracji i przewlekłości postępowań powrotowych**.

Dodatkowo, dyrektywa 2008/115/WE, w art. 15 ust. 5 i 6, dopuszcza możliwość – a nie ustanawia konieczność - pozbawienia wolności cudzoziemców na łączny okres nieprzekraczający 18 miesięcy. Maksymalne okresy detencji na gruncie przepisów krajowych mogą być krótsze. Jest to tym bardziej wskazane, że zgodnie ze standardami unijnymi i międzynarodowymi detencja cudzoziemców powinna być stosowana tylko tak długo jak jest to konieczne i ma ona charakter środka ostatecznego. Tym samym

⁵ Brzmienie to zostało wprowadzone na mocy art. 1 pkt 56 lit. a ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 547) i obowiązuje od dnia 7 kwietnia 2023 r.

pożądane jest, aby ustawa o cudzoziemcach określała jak najkrótsze terminy pozbawienia wolności w postępowaniu powrotowym. Pobyt w strzeżonym ośrodku jest pozbawieniem wolności i stanowi znaczącą i istotną ingerencję w prawa człowieka. Im dłużej ta ingerencja trwa, tym bardziej prawa danego cudzoziemca mogą być naruszone.

Tym samym postulujemy, aby przywrócić poprzednie brzmienie ustawy, zgodnie z którym cudzoziemcy mogli przebywać w detencji orzeczonej na gruncie ustawy o cudzoziemcach przez maksymalny okres 12 miesięcy, a ewentualne przedłużenie jej trwania możliwe będzie wyłącznie pod warunkiem złożenia przez cudzoziemca skargi do sądu administracyjnego na decyzję o zobowiązaniu do powrotu wraz z wnioskiem o wstrzymanie jej wykonania.

2. Uchylenie możliwości zakwaterowania cudzoziemców w strzeżonych ośrodkach w pokojach lub celi mieszkalnej o standardzie 2m² na osobę

Zgodnie z § 1 ust. 1a Załącznika do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie strzeżonych ośrodków i aresztów dla cudzoziemców z dnia 24 kwietnia 2015 r. (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 719), jeżeli zachodzi konieczność umieszczenia jednocześnie dużej liczby cudzoziemców w strzeżonym ośrodku lub areszcie, w przypadku braku wolnych miejsc w pokojach dla cudzoziemców lub celach mieszkalnych, cudzoziemca można umieścić, na czas określony, nie dłuższy niż 12 miesięcy, w pokoju dla cudzoziemców lub w celi mieszkalnej, których powierzchnia jest mniejsza niż 4m² jednak nie mniejsza niż 2 m² na jednego cudzoziemca.

Istniejące standardy pozwalające na umieszczenie cudzoziemca w celi mieszkalnej o powierzchni mniejszej niż 4 m² są niezgodne z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski m. in. Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz Konwencją w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania. Uniemożliwiają one normalną egzystencję oraz naruszają godność cudzoziemców. Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził naruszenie zakazu niehumanitarnego i poniżającego traktowania, gdy przeludnienie w celi

więziennej było tak duże, że więźniowie mieli do dyspozycji mniej niż 3 m² na osobę.⁶ Natomiast w przypadkach, które dotyczyły większych cel – od 3 do 4 m² na więźnia – Trybunał stwierdzał naruszenie artykułu 3 Konwencji, gdy dochodziły dodatkowe ujemne warunki pobytowe, jak brak wentylacji, oświetlenia, prywatności.⁷

Standard 2m² na osobę jest niższy niż w polskich więzieniach, gdzie powierzchnia w celi mieszkalnej, w której umieszcza się skazanych wynosi 3 m².⁸ Możliwość ograniczenia powierzchni na jednego osadzonego poniżej 3m² dopuszczalna jest jedynie w wyjątkowych sytuacjach maksymalnie na 14 lub 90 dni.⁹ Nie ma więc racjonalnego wytłumaczenia, dla którego standardy dla cudzoziemców przebywających w strzeżonych ośrodkach, w tym dzieci, miałyby być gorsze niż te przewidziane dla osób odbywających karę pozbawienia wolności. W praktyce takie standardy mieszkalne dopuszczające 2m² na osobę były stosowane w strzeżonych ośrodkach.¹⁰

Postulujemy zatem uchylenie § 1 ust. 1a Załącznika do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie strzeżonych ośrodków i aresztów dla cudzoziemców, aby znieść legitymizację warunków detencji cudzoziemców wypełniających przesłankę niehumanitarnego i poniżającego traktowania. Rozwiązaniem problemu przeludnienia strzeżonych ośrodków powinno być wyeliminowanie praktyki osadzania w nich cudzoziemców, którzy zgodnie z prawem nie powinni się tam znaleźć (w szczególności rodzin z dziećmi, osób małoletnich i ofiar przemocy), a nie dopuszczanie naruszających prawa człowieka warunków detencji.

⁶ Lind p-ko Rosji, nr 25664/05, §59; Kantyrev p-ko Rosji, nr 37213/02, §50-51; Andrey Frolov p-ko Rosji, nr 205/02, §47-49; Labzov p-ko Rosji, nr 62208/00, §44.

⁷ Orchowski p-ko Polsce, nr 17885/04, §122.

⁸ Art. 110 §2 k.k.w.

⁹ Art. 110 §2a i 2b k.k.w.

¹⁰ SIP W DZIAŁANIU. Raport z działalności Stowarzyszenia Interwencji Prawnej w 2022 roku, https://interwencjaprawna.pl/wp-content/uploads/2021/01/SIP-w-dzialaniu_raport-2022.pdf, s.29.

3. Zakaz umieszczania w strzeżonych ośrodkach rodzin z dziećmi i małoletnich dzieci bez opieki

Zgodnie z aktualnym stanem prawnym dopuszczalne jest w każdym przypadku umieszczanie w strzeżonych ośrodkach rodzin z małoletnimi dziećmi, jak również małoletnie dzieci bez opieki powyżej 15 lat (wyłącznie w procedurze powrotowej). W ustawie o cudzoziemcach zawarto jedynie ogólne wytyczne, że podejmując decyzję o umieszczeniu w strzeżonym ośrodku cudzoziemca wraz z małoletnim pozostającym pod jego opieką, albo małoletniego bez opieki, sąd kieruje się jego dobrem (art. 397 ust. 2 i art. 401 ust. 4 ustawy o cudzoziemcach).

W praktyce jednak zasady te są często ignorowane i detencja dzieci wciąż stosowana jest na masową skalę, bez względu na wiek i stan psychofizyczny dzieci, poprzez uwzględnianie przez sądy rejonowe wniosków komendantów placówek lub oddziałów Straży Granicznej o umieszczeniu lub przedłużeniu pobytu w strzeżonym ośrodku. Rodziny z dziećmi spędzają w strzeżonych ośrodkach wiele miesięcy.¹¹

W wyrokach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w tym w sprawach przeciwko Polsce, wielokrotnie podnoszono już negatywne skutki jakie ma detencja dla prawidłowego rozwoju dzieci i konieczność stosowania detencji jako środka ostatecznego, po dokładnym upewnieniu się, że nie jest ona sprzeczna z dobrem dziecka.¹² Jednocześnie konieczność zapewnienia jedności rodziny nie może stanowić usprawiedliwienia dla detencji dzieci i w takiej sytuacji wobec całej rodziny powinno się zastosować zabezpieczające procedury administracyjne środki wolnościowe.¹³

Ponadto, w ostatnich latach organy międzynarodowe wzywały państwa do całkowitego odejścia od umieszczania dzieci – bez opieki oraz z rodzinami – w strzeżonych

¹¹ SIP W DZIAŁANIU. Raport z działalności Stowarzyszenia Interwencji Prawnej w 2022 roku, 2023, https://interwencjaprawna.pl/wp-content/uploads/2021/01/SIP-w-dzialaniu_raport-2022.pdf, str. 29, 32-34.

¹² Zob. Bistieva i inni p. Polsce, wyrok ETPC z dnia 10 kwietnia 2018 r., skarga nr 75157/14, para. 78 – 88; Bilalova i inni p. Polsce, wyrok ETPC z dnia 26 marca 2020 r., skarga nr 23685/14, para. 79 – 82; A.B. i inni p. Polsce, wyrok ETPC z dnia 4 czerwca 2020 r., skarga nr 15845/15 i 56300/15, para. 48 – 49.

¹³ Popov p. Francji, wyrok ETPC z dnia 19 stycznia 2012 r., skargi nr 39472/07 i 39474/07, par. 138.

ośrodkach, ze względu na to, że detencja dziecka, nawet na krótki okres czasu i w stosunkowo humanitarnych warunkach, zawsze ma poważne krótko- i długoterminowe skutki dla zdrowia fizycznego i psychicznego dzieci, przez co są szczególnie narażone doznanie poważnej traumy.¹⁴ Wielomiesięczne pozbawienie wolności dzieci w warunkach strzeżonych ośrodków zbliżonych do więziennych, nigdy nie będzie bowiem służyło dobru dziecka.

Postulujemy zatem, aby wypełniając międzynarodowe standardy ochrony praw człowieka, całkowicie wyeliminować możliwość umieszczania w detencji rodzin z dziećmi oraz osób małoletnich bez opieki.

III. ZOBOWIĄZANIE DO POWROTU

1. **Wydłużenie terminu na wniesienie odwołania od decyzji dotyczących cudzoziemców m.in. decyzji o zobowiązaniu do powrotu (deportacyjnej) do 14 dni**

Ostatnia nowelizacja ustawy o cudzoziemcach (z dnia 9.03.2023 r., tj. Dz.U. z 2023, poz. 547) **skróciła termin do wniesienia odwołania od decyzji dotyczących cudzoziemców z 14 do 7 dni.**

Zgodnie z tą zmianą odwołanie od decyzji w sprawach dotyczących:

- wydania i wymiany karty pobytu,
- wydania i wymiany dokumentu "zgoda na pobyt tolerowany",
- **zobowiązania cudzoziemca do powrotu, przedłużenia terminu dobrowolnego wyjazdu oraz cofnięcia zakazu ponownego wyjazdu,**

¹⁴ Rezolucja 2020 (2014) Zgromadzenia Ogólnego Rady Europy z dnia 3 października 2014 r. *The alternatives to immigration detention of children*, <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=21295&lang=en>. Zob. również: Wspólne uwagi ogólne nr 4 (2017) Komitetu ds. ochrony praw wszystkich pracowników migrujących i członków ich rodzin oraz i członków ich rodzin oraz nr 23 (2017) Komitetu ds. Praw Dziecka w sprawie obowiązków państwa dotyczących praw człowieka w odniesieniu do dzieci w kontekście międzynarodowej migracji w krajach pochodzenia, tranzytu, docelowych i powrotnych z dnia 16 listopada 2017 r., <https://www.refworld.org/docid/5a12942a2b.html>.

- ustalenia kosztów związanych z wydaniem i wykonaniem decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu,
- **udzielenia i cofnięcia zgody na pobyt ze względów humanitarnych i zgody na pobyt tolerowany**, wnosi się w terminie 7 dni od dnia doręczenia decyzji (dodany w ustawie o cudzoziemcach art. 245 ust. 7a, art. 277 ust. 3a, art. 321 ust. 2, art. 341 ust. 2, art. 355 ust. 3 oraz art. 357 ust. 4).

Zbyt krótki termin do wniesienia odwołania może skutkować **naruszeniem przez Polskę obowiązku zapewnienia skutecznego środka odwoławczego** (art. 13 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i art. 13 ust. 1 dyrektywy 2008/115/WE. Zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, aby środek odwoławczy został uznany za skuteczny w praktyce termin na złożenie odwołania nie może być zbyt krótki (wyrok ETPCz z 11 grudnia 2008 w sprawie Muminov przeciwko Rosji, nr 42502/06, §90).

Skracając dwukrotnie termin na złożenie odwołania osobom, które doświadczają bariery językowej oraz nie mają pomocy prawnej z urzędu doprowadzono do tego, że środek odwoławczy w postępowaniu w sprawie zobowiązania do powrotu w wielu przypadkach stał się całkowicie nieskuteczny. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, gdy cudzoziemiec przebywa w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców i ma ograniczony kontakt ze światem zewnętrznym.

Już po kilku miesiącach obowiązywania nowych zmian widać, że termin na wniesienie odwołania w ww. sprawach jest nieadekwatny (zbyt krótki) i sprawia, że cudzoziemcy nie są w stanie skorzystać ze swojego prawa do rozpatrzenia sprawy przez organ II instancji, co w przypadku decyzji o zobowiązaniu do powrotu wiąże się z koniecznością wyjazdu z Polski lub deportacją.

Z obserwacji osób udzielających pomocy prawnej cudzoziemcom wynika także, że wielu cudzoziemców dostaje decyzje o zobowiązaniu do powrotu od razu po wjeździe do

Polski i zanim zgłoszą się do prawnika mija 7 dniowy termin na złożenie odwołania, powodując niemożliwe do odwrócenia skutki.

Praktyka skracania terminów do wniesienia odwołań funkcjonuje w polskim prawie jedynie w drodze wyjątku. W polskim systemie prawa skrócenie terminu przewidziane jest w sprawach, w których czas gra kluczową rolę bądź utrzymanie standardowego terminu groziłoby nieodwracalnymi skutkami. Nie sposób znaleźć przyczyny, dla której pozbawienie cudzoziemca połowy czasu na złożenie odwołania zwłaszcza od tak ważkiej decyzji jak tej stanowiącej o dalszym pobycie na terytorium Polski, miałyby odnieść jakiegokolwiek inne skutki niż znaczące ograniczenie praw cudzoziemców.

Tym samym postulujemy o wykreślenie z ustawy o cudzoziemcach art. 245 ust. 7a, art. 277 ust. 3a, art. 321 ust. 2, art. 341 ust. 2, art. 355 ust. 3 oraz art. 357 ust. 4., co będzie skutkowało przywróceniem 14 dniowego terminu na wniesienie odwołania w tych sprawach.

2. Wstrzymanie wykonania decyzji o zobowiązaniu do powrotu w sytuacji wniesienia skargi do sądu administracyjnego

Ostatnia nowelizacja ustawy o cudzoziemcach uchyliła przepis, dzięki któremu wykonanie decyzji o zobowiązaniu do powrotu było wstrzymane do czasu rozpoznania wniosku o wstrzymanie wykonania decyzji, gdy złożona została skarga do sądu administracyjnego wraz z takim wnioskiem.

Uchylony art. 331 ustawy o cudzoziemcach brzmiał: „W przypadku gdy cudzoziemiec złożył skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego na decyzję o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu wraz z wnioskiem o wstrzymanie jej wykonania, termin dobrowolnego powrotu lub termin przymusowego wykonania tej decyzji z mocy prawa przedłuża się do dnia wydania przez wojewódzki sąd administracyjny postanowienia w sprawie tego wniosku.”

Jednocześnie ust. 2. tego przepisu zapewniał wyłączenie zastosowania tego przepisu w przypadku gdy decyzja o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu została wydana ze względu na obronność lub bezpieczeństwo państwa lub ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego lub interes Rzeczypospolitej Polskiej.

Brak wstrzymania wykonania decyzji o zobowiązaniu do powrotu w sytuacji wniesienia skargi do sądu, sprawia, iż obecnie cudzoziemiec może zostać wydany z Polski zanim jego sprawa zostanie rozpatrzona przez sąd i w praktyce tak też się dzieje– co stanowi naruszenie prawa unijnego i Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i pozbawia cudzoziemców m.in. prawa do skutecznego środka odwoławczego. Sprawia to także, że decyzje organów administracji w tym zakresie nie są w żaden sposób weryfikowane przed wykonaniem deportacji, a wobec wydanych osób niejednokrotnie skutkuje to nieodwracalnymi szkodami, w tym poddaniem ich torturom, innemu nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w kraju, do którego zostały wydalone.

Dlatego wnosimy o przywrócenie art. 331 ustawy o cudzoziemcach, jako rozwiązania stanowiącego przejaw dobrej praktyki polskiego systemu migracyjnego, który ma na celu realne zagwarantowanie prawa do skutecznego środka odwoławczego oraz zgodność z przepisami prawa unijnego.

IV. LEGALIZACJA POBYTU

1. Wprowadzenie regulacji, która z mocy prawa zalegalizuje tymczasowo pobyt w Polsce nowonarodzonych cudzoziemców

W obowiązującym stanie prawnym dziecko, które rodzi się w Polsce, już od pierwszych chwil życia przebywa na terytorium RP wbrew przepisom, jest nieudokumentowanym migrantem.

Mimo istnienia przepisów prawnych umożliwiających legalizację pobytu dzieci urodzonych w Polsce, koniecznym jest wprowadzenie regulacji, która – chociażby tymczasowo – pozwoli na uznanie pobytu nowonarodzonych dzieci za legalny. Rozwiązanie to nabiera szczególnego znaczenia jak spojrzymy na bezczynność organów i przewlekłość procedur administracyjnych w sprawach legalizacji pobytu, jak również fakt, że wszczęcie jakiegokolwiek procedury legalizacyjnej wymaga przedłożenia ważnego dokumentu podróży, którego uzyskanie niejednokrotnie wymaga kilku miesięcy starań ze strony rodziców. Prowadzi to do sytuacji, w której nowonarodzone dziecko przez wiele pierwszych miesięcy swojego życia posiada nieuregulowany status pobytowy, co naraża je na wydanie decyzji w przedmiocie zobowiązania do powrotu (Stowarzyszenie zna sytuację, w której decyzja o zobowiązaniu do powrotu i zakazie ponownego wjazdu na terytorium RP została wydana wobec 4 miesięcznego dziecka urodzonego w Polsce, którego rodzice legitymowali się zezwoleniami na pobyt czasowy).

Zapewnienie z mocy prawa legalności pobytu nowonarodzonych dzieci jest niezbędne do należytego zabezpieczenia interesów małoletnich, w tym w szczególności, w celu zabezpieczenia ich przed skutkami nielegalnego pobytu na terytorium RP.

Postulujemy wprowadzenie regulacji, która z mocy prawa pozwoli na uznanie za legalny pobytu w Polsce małoletnich dzieci, w okresie 12 miesięcy od daty ich urodzenia.

2. Wprowadzenie regulacji zabezpieczających interesy cudzoziemców, jak również podmiotów zatrudniających cudzoziemców, w sytuacji pozostawienia bez rozpoznania wniosku legalizującego pobyt

W obowiązującym stanie prawnym, pobyt cudzoziemca w Polsce w toku procedury legalizacyjnej uznaje się za legalny, jeżeli wniosek inicjujący postępowanie administracyjne został złożony w czasie legalnego pobytu i nie zawierał braków formalnych lub braki formalne zostały uzupełnione w terminie (art. 108 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach). Wskazać należy, że możliwość złożenia wniosku nieobarczonego brakami formalnymi jest bardzo ograniczona, co najczęściej wynika z organizacji pracy urzędów wojewódzkich. Przykładowo, ustawa o cudzoziemcach wymaga, aby wniosek

o udzielenie zezwolenia pobytowego został złożony osobiście, podczas gdy nie wszystkie urzędy wojewódzkie umożliwiają osobiste złożenie wniosku, a tam gdzie jest to formalnie możliwe, w praktyce zarezerwowanie spotkania w urzędzie przez systemy teleinformatyczne, którymi posługują się urzędy, jest niemożliwe. Powoduje to, że cudzoziemcy zmuszeni są składać wnioski o udzielenie zezwoleń pobytowych za pośrednictwem operatora pocztowego lub poprzez kancelarię urzędów, co powoduje że są one dotknięte brakami formalnymi, a w konsekwencji status pobytowy cudzoziemców jest przez wiele miesięcy niepewny. W takiej sytuacji, pobyt cudzoziemca w Polsce będzie uznany za legalny tylko wówczas, gdy braki formalne zostaną usunięte w terminie. Wielomiesięczny okres niepewności w zakresie statusu pobytowego wywołuje wiele negatywnych konsekwencji, w tym w szczególności w zakresie możliwości powierzenia wykonywania cudzoziemcowi pracy w tym okresie. Dodatkowo, brak jest regulacji, która – analogicznie jak w przypadku decyzji o odmowie udzielenia zezwolenia pobytowego – określałaby termin na opuszczenie Polski w przypadku niezuzupełnienia braków formalnych w terminie. Powoduje to, że w sytuacji niezuzupełnienia braków formalnych w terminie, wobec cudzoziemca, który respektując obowiązujące w Polsce prawo chce opuścić terytorium Polski, wydana zostanie decyzja o zobowiązaniu do powrotu. Dlatego też konieczna jest modyfikacja obowiązujących obecnie rozwiązań prawnych, tak aby cudzoziemiec, który z powodu różnych okoliczności nie był w stanie uzupełnić braków formalnych w terminie, zabezpieczony został przed możliwością zobowiązania go do powrotu, jeżeli opuści terytorium Polski w określonym terminie od daty otrzymania zawiadomienia o pozostawieniu jego wniosku bez rozpoznania. Dodatkowo, niezbędnym jest zabezpieczenie pracodawców przed zarzutem powierzenia nielegalnego wykonywania pracy cudzoziemcowi w okresie od dnia złożenia wniosku do daty otrzymania przez cudzoziemca zawiadomienia o pozostawieniu jego wniosku legalizującego pobyt bez rozpoznania. Rozwiązania te byłyby zbędne, gdyby organy administracji działały w sprawach wnikliwie i szybko, tak jak wymagają tego przepisy kodeksu postępowania administracyjnego. Mając jednak na względzie przewlekłość procedur i bezczynność organów administracji w sprawach legalizacyjnych, koniecznym jest wprowadzenie rozwiązań, które usuną istniejący

obecnie stan niepewności w zakresie statusu pobytowego cudzoziemca i legalności powierzanej cudzoziemcowi pracy.

Postulujemy, aby analogicznie jak w przypadku decyzji odmownych w sprawach legalizacyjnych, cudzoziemiec zobowiązany był do opuszczenia Polski w terminie 30 dni do daty doręczenia mu zawiadomienia o pozostawienia wniosku legalizującego pobyt bez rozpoznania, a w okresie tym wyłączona była możliwość wydania decyzji o zobowiązaniu do powrotu. Dodatkowo, praca powierzona cudzoziemcowi do dnia doręczenia zawiadomienia o pozostawienia wniosku legalizującego pobyt bez rozpoznania, nie może mieć charakteru pracy nielegalnej.

3. Ujednoczenie przepisów dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce przez cudzoziemców

Jednym z warunków udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej, jak również wydania zezwolenia na pracę typu B (związanego z pełnieniem funkcji w zarządzie osoby prawnej wpisanej do rejestru przedsiębiorców lub będącej spółką kapitałową w organizacji albo w związku z prowadzeniem spraw spółki komandytowej lub komandytowo-akcyjnej jako komplementariusz, albo w związku z udzieleniem prokury) jest wykazanie tzw. dochodowości spółki, dochodowości prowadzonej działalności gospodarczej. Rozwiązania prawne na gruncie ustawy o cudzoziemcach i ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, jakkolwiek dotyczą analogicznych zagadnień prawnych, różnią się od siebie. Ustawa o promocji zatrudnienia zwalnia organy administracji z obowiązku badania „dochodowości” jeżeli cudzoziemiec przez 3 lata poprzedzające złożenie wniosku o wydanie zezwolenia na pracę przebywał legalnie na terytorium RP a pobyt był nieprzerwany w rozumieniu art. 195 ust. 4 ustawy o cudzoziemcach. Brak jest analogicznego rozwiązania na gruncie ustawy o cudzoziemcach, co powoduje, że uzyskanie tożsamego uprawnienia uwarunkowane zostało spełnieniem odmiennych wymogów prawnych. Nie widzimy racjonalnego uzasadnienia dla różnicowania sytuacji prawnej podmiotów prowadzących w Polsce działalność gospodarczą.

Postulujemy wprowadzenie w ustawie o cudzoziemcach zwolnienia z obowiązku spełnienia przesłanki związanej „dochodowością” prowadzonej działalności gospodarczej w przypadku przebywania cudzoziemca na terytorium RP bezpośrednio przed złożeniem wniosku o pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej legalnie i nieprzerwanie przez okres co najmniej 3 lat. Pozwoli to na zachowanie spójności ustawodawstwa dotyczącego prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce przez cudzoziemców.

V. PRACA I PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

1. Umożliwienie wykonywania przez cudzoziemców pracy w Polsce w toku postępowań legalizacyjnych, w sytuacji posiadania dokumentu uprawniającego do wykonywania pracy.

Zgodnie z art. 87 ust. 1 pkt 12 lit. b ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 735; dalej: ustawa o promocji) cudzoziemiec jest uprawniony do wykonywania pracy na terytorium RP, jeżeli posiada zezwolenie na pracę oraz przebywa na terytorium RP na podstawie art. 108 ust. 1 pkt 2 lub art. 206 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach lub na podstawie umieszczonego w dokumencie podróży odcisku stempla, który potwierdza złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, jeżeli bezpośrednio przed złożeniem wniosku był uprawniony do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W opinii Stowarzyszenia należy wykreślić wymóg posiadania uprawnienia do wykonywania pracy w Polsce bezpośrednio przed złożeniem wniosku o pobyt czasowy, pobyt stały lub pobyt rezydenta długoterminowego UE na terytorium RP. Należy zauważyć, że przewlekłość procedur administracyjnych w zakresie legalizacji pobytu

może prowadzić do sytuacji, gdy mimo legalnego pobytu w Polsce w związku z trwającą procedurą legalizacyjną, cudzoziemiec przez okres wielu miesięcy lub nawet lat pozbawiony jest prawa legalnego zarobkowania, gdyż w momencie składania wniosku pobytowego nie był uprawniony do wykonywania pracy. Warto zauważyć, że wraz ze zmianą ustawy o cudzoziemcach, która miała miejsce w 2019 r., i wprowadzeniem odmowy wszczęcia postępowania m.in. o pobyt czasowy i pracę w sytuacji, gdy składając wniosek cudzoziemiec przebywał na wizie wydanej w celu turystycznym lub w celu odwiedzin (art. 116 ustawy o cudzoziemcach), wyeliminowane zostało ewentualne ryzyko nadużyć związanych z wykonywaniem pracy w trakcie postępowania legalizacyjnego przez osoby, które przyjechały do Polski w innym celu niż praca.

Postulujemy, aby zrezygnować z wymogu posiadania uprawnienia do wykonywania pracy w Polsce bezpośrednio przed złożeniem wniosku o udzielenie zezwolenia pobytowego. W opinii Stowarzyszenia wyeliminowanie tego wymogu nie stanowi zagrożenia dla polskiego rynku pracy, a wręcz przeciwnie – może doprowadzić do zwiększenia wpływów do budżetu państwa wynikających z należności publicznoprawnych związanych z legalnym powierzeniem wykonywania pracy.

2. Zapewnienie możliwości kontynuowania prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce na zasadach obowiązujących obywateli RP wszystkim cudzoziemcom, którzy w dniu złożenia wniosku o pobyt czasowy mieli prawo prowadzić działalność na tych zasadach

Przepis art. 4 ust. 2 ustawy o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 470 ze zm.; dalej: ustawa o przedsiębiorcach zagranicznych) określa w sposób enumeratywny grupy cudzoziemców, obywateli innych państw niż państwa członkowskie UE, uprawnionych do prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce na zasadach obowiązujących obywateli polskich. Jednocześnie art. 4 ust. 5 ustawy o przedsiębiorcach zagranicznych reguluje sytuację, w

których cudzoziemcy uprawnieni są do prowadzenia działalności gospodarczej na zasadach obowiązujących obywateli polskich w toku postępowania legalizacyjnego w przedmiocie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy, pobyt stały czy pobyt rezydenta długoterminowego UE. Cudzoziemcy ci zostali wyróżnieni przez ustawodawcę w oparciu o podstawę pobytową posiadaną bezpośrednio przed złożeniem wniosku legalizującego pobyt, uprawniającą do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej na takich samych zasadach jak obywatele polscy (art. 144, art. 151 ust. 1, art. 159 ust. 1 lub art. 186 ust. 1 pkt 3, 4 i 7 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, jak również cudzoziemcy posiadający zezwolenie na pobyt czasowy i pozostający w związku małżeńskim zawartym z obywatelem polskim zamieszkałym na terytorium RP). Brak jest wśród tej grupy podmiotów cudzoziemców posiadających zezwolenie na pobyt czasowy na terytorium RP w celu prowadzenia działalności gospodarczej (art. 142 ustawy o cudzoziemcach). Powoduje to, że cudzoziemcy posiadający zezwolenie na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce, którzy dotychczas byli uprawnieni do prowadzenia działalności gospodarczej na takich samych zasadach jak obywatele polscy, pozbawieni są możliwości kontynuowania tej działalności w toku postępowania legalizującego ich dalszy pobyt. Dotkliwość ta jest szczególnie istotna, gdy spojrzysz na nią przez pryzmat przewlekłości postępowań w sprawach legalizacyjnych lub bezczynności organów administracji w tych sprawach.

Postulujemy, aby cudzoziemcy przebywający w Polsce na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej (art. 142 ustawy o cudzoziemcach) byli uprawnieni do kontynuowania prowadzonej działalności w toku kolejnego postępowania legalizacyjnego, jeżeli bezpośrednio przed złożeniem wniosku byli uprawnieni do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej na takich samych zasadach jak obywatele polscy.

**VI. USTAWA O POMOCY OBYWATELOM UKRAINY W ZWIĄZKU Z KONFLIKTEM
ZBROJNYM NA TERYTORIUM TEGO PAŃSTWA**

1. Niedopełnienia obowiązku powiadomienia o zatrudnieniu obywatela Ukrainy przez podmiot powierzający wykonywanie nie może prowadzić do nielegalnego wykonywania pracy

Zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2023, poz. 103; dalej: specustawa) obywatel Ukrainy jest uprawniony do wykonywania pracy na terytorium RP w okresie pobytu zgodnego z obowiązującymi przepisami w przypadku gdy jego pobyt uznaje się za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 lub jest obywatelem Ukrainy przebywającym legalnie w Polsce, jeżeli podmiot powierzający wykonywanie pracy powiadomi powiatowy urząd pracy w terminie 14 dni od dnia podjęcia pracy przez obywatela Ukrainy, a praca jest powierzana w wymiarze czasu pracy nie niższym niż wskazany w powiadomieniu lub liczbie godzin nie mniejszej niż wskazana w powiadomieniu oraz za wynagrodzeniem nie niższym niż ustalone według stawki określonej w powiadomieniu, proporcjonalnie zwiększonym w przypadku podwyższenia wymiaru czasu pracy lub liczby godzin pracy.

Jak wynika z brzmienia powołanej regulacji prawnej, legalne wykonywanie pracy przez obywatela Ukrainy uzależnione jest od dokonania stosownego powiadomienia przez podmiot powierzający wykonywanie pracy. W opinii Stowarzyszenia, należy wprowadzić regulację, zgodnie z którą praca wykonywana przez obywateli Ukrainy w sytuacji niedopełnienia przez podmiot powierzający wykonywanie pracy obowiązku powiadomienia o powierzeniu wykonywania pracy nie będzie miała charakteru pracy nielegalnej w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 14 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zauważyć w tym kontekście należy, że legalność wykonywanej przez cudzoziemców pracy zależy od spełnienia warunku od nich niezależnego. Cudzoziemcy nie mają wpływu na to czy i kiedy podmiot powierzający wykonywanie pracy dokona stosownego zawiadomienia, nie mają narzędzi prawnych, aby to zweryfikować. Konsekwencje związane z niedopełnieniem obowiązku powiadomienia

urzędu pracy o fakcie zatrudnienia są dla cudzoziemców znacznie dotkliwsze niż dla podmiotów powierzających wykonywanie pracy. Mimo dostrzeżenia przez ustawodawcę, że cudzoziemiec jest słabszą stroną w relacji z podmiotem powierzającym zatrudnienie i wyłączenia możliwości ukarania cudzoziemca karą grzywny (art. 22 ust. 5c specustawy), w dalszym ciągu cudzoziemiec narażony jest na wydanie decyzji o zobowiązaniu do powrotu na podstawie art. 302 ust. 1 pkt 4 ustawy o cudzoziemcach. Zabezpieczeniem interesów cudzoziemców objętych zakresem art. 22 ust. 1 specustawy byłoby jednoznaczne wskazanie przez ustawodawcę, że niedopełnienie obowiązku informacyjnego przez pracodawcę pozostaje bez wpływu na legalność pracy wykonywanej przez cudzoziemca. Mielibyśmy wówczas do czynienia z sytuacją, w której niedopełnienie przez pracodawcę obowiązku zawiadomienia urzędu pracy o fakcie zatrudnienia cudzoziemca stanowiłoby nielegalne powierzenie wykonywania pracy przez pracodawcę, jako że jest on podmiotem wyłącznie właściwym do dokonania zgłoszenia, nie prowadziłoby to jednak do nielegalnego wykonywania pracy przez cudzoziemca.

Mając powyższe na względzie, postulujemy wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą praca wykonywana przez obywateli Ukrainy w sytuacji niedopełnienia przez podmiot powierzający wykonywanie pracy obowiązku powiadomienia o powierzeniu wykonywania pracy nie ma charakteru pracy nielegalnej.

2. Uchylenie regulacji dotyczących biegu terminów załatwiania spraw legalizacyjnych jak również dochodzenia roszczeń z tytułu bezczynności organów w tych sprawach lub przewlekłego prowadzenia postępowań

Zgodnie z art. 100d ust. 1 specustawy bieg terminów na załatwienie przez wojewodę spraw w postępowaniach o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy, zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zmianę zezwolenia na pobyt czasowy i pracę, zezwolenia na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji, jak również cofnięcie cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt czasowy, zezwolenia na pobyt stały,

zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, w okresie do dnia 4 marca 2024 r. nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu na ten okres. Jednocześnie w myśl art. 100d ust. 4 specustawy, zaprzestanie czynności przez organ prowadzący postępowanie w ww. sprawach, w okresie do dnia 4 marca 2024 r. nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących bezczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki.

W ocenie Stowarzyszenia, omawiane regulacje prawne stoją w jawnej sprzeczności z art. 45 ust. 1 Konstytucji, gwarantującym każdemu prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Trudno znaleźć jakiegokolwiek uzasadnienie prawne do wprowadzenia tak daleko idących ograniczeń w korzystaniu z konstytucyjnych praw, dlatego postulujemy o uchYLENIE tych regulacji.

VII. ŁĄCZENIE RODZIN

- 1. Umożliwienie otrzymania zgody na połączenie się z członkiem rodziny - uchodzącą przebywającym w Polsce, bez konieczności spełniania wymogu posiadania ubezpieczenia zdrowotnego, stałego dochodu oraz miejsce zamieszkania, jeszcze przed przybyciem cudzoziemca do Polski**

Zgodnie z obowiązującymi przepisami – art. 159 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o cudzoziemcach osoba, która ubiega się o zezwolenie na pobyt czasowy w celu połączenia się z rodziną musi wykazać, że posiada ubezpieczenie zdrowotne lub potwierdzenie pokrycia przez ubezpieczyciela kosztów leczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, źródło stabilnego i regularnego dochodu wystarczającego na pokrycie kosztów utrzymania siebie i członków rodziny pozostających na jego utrzymaniu oraz że ma zapewnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej miejsce

zamieszkania. **Wymogi te są niezbędne do wykazania w trakcie ubiegania się o zezwolenie, a więc wówczas gdy cudzoziemiec nie przebywa jeszcze na terytorium Polski.** Zwolnienie z tego obowiązku stosuje się jedynie wobec osób, które chcą połączyć się z członkami rodziny przebywającymi już na terenie Polski i posiadającymi status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, wyłącznie wtedy gdy wniosek jest składany w ciągu 6 miesięcy od otrzymania ochrony międzynarodowej przez ich członków rodzin (art. 159 ust. 2 ustawy o cudzoziemcach).

Należy zauważyć że obecnie obowiązujące przepisy wymagają od cudzoziemców ponoszenia przez nich nadmiernych kosztów, w tym w szczególności, prywatnego ubezpieczenia zdrowotnego, na długo przed tym gdy przybywają do Polski. Zdaniem Stowarzyszenia spełnienie wymogu może być w szczególności trudne dla członków rodzin osób, którym nadano status uchodźcy lub przyznano ochronę uzupełniającą.

Uważamy że wymóg wykazania w trakcie ubiegania się o zezwolenie, że dana osoba posiada ubezpieczenie zdrowotne lub potwierdzenie pokrycia przez ubezpieczyciela kosztów leczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, źródło stabilnego i regularnego dochodu wystarczającego na pokrycie kosztów utrzymania siebie i członków rodziny pozostających na jego utrzymaniu oraz że ma zapewnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej miejsce zamieszkania powinien zostać zniesiony całkowicie na etapie ubiegania się o zezwolenie na połączenie z członkiem rodziny, który ma w Polsce statusu uchodźcy lub ochronę uzupełniającą. Postulujemy zatem o zmianę przepisu art. 159 ust. 2 ustawy o cudzoziemcach poprzez wskazanie, że przepisów ust. 1 pkt 2 i 3 nie stosuje się do zezwolenia na pobyt czasowy w celu połączenia się z rodziną udzielanego członkowi rodziny cudzoziemca, któremu nadano status uchodźcy lub udzielono ochrony uzupełniającej, niezależnie od terminu złożenia wniosku.

- 2. Umożliwienie dokonania procedury łączenia rodzin również wobec cudzoziemca, który zawarł związek małżeński o charakterze wyznaniowym w kraju pochodzenia lub przed opuszczeniem kraju pozostawał w związku nieformalnym oraz wobec**

wstępnych nie posiadających wsparcia rodziny w kraju pochodzenia i dorosłych dzieci, które nie są w stanie same się utrzymać

Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 159 ust. 3 ustawy o cudzoziemcach procedurę łączenia rodzin można dokonywać wobec szczegółowo określonych członków rodziny. Wynika to z obowiązującej na potrzeby tej procedury definicji członka rodziny. Znajdują się wśród nich: małżonkowie pozostający w uznawanym przez prawo Rzeczypospolitej Polskiej związku małżeńskim oraz małoletnie dziecko cudzoziemca lub jego małżonka/małżonki, w tym także dziecko przysposobione.

Biorąc pod uwagę treść przepisów unijnych oraz bogate doświadczenie Stowarzyszenia w zakresie udzielania wsparcia cudzoziemcom, którzy otrzymali w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą i dążą do połączenia ze swoimi członkami rodziny przebywającymi nadal poza terytorium Polski, należy stwierdzić że katalog tych osób jest zdecydowanie zbyt wąski i wymaga zmiany.

Przed wszystkim należy zwrócić uwagę na kontekst kulturowy. Małżonkowie, którzy chcą połączyć się w drodze procedury łączenia rodzin, często posiadają jedynie dokument potwierdzający zawarcie małżeństwa religijnego. Wynika to z tego, że w krajach z których pochodzą system prawny religijny jest spójny z administracją państwową, a dokumenty religijne mają moc prawną wobec ustawodawstwa świeckiego. **Dlatego konieczne jest umożliwienie wnioskowania o połączenie się małżonków posiadających jedynie akt ślubu religijnego uznany za autentyczny w ich kraju pochodzenia.**

Konieczne jest również umożliwienie dokonania łączenia rodzin partnerom, którzy w kraju pochodzenia pozostawali w długotrwałych związkach nieformalnych i tworzyli rodziny, o ile są w stanie potwierdzić to obiektywnymi dowodami. Wprowadzenie takiej regulacji byłoby zgodne z art. 4 ust.3 dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin.

Ponadto na podstawie powołanej dyrektywy, państwa członkowskie mogą wprowadzić do krajowego porządku prawnego przepisy, zgodnie z którymi, za członków rodziny,

którzy mogą skorzystać z procedury łączenia rodzin będzie uznawać się także **wstępnych w przypadku gdy pozostają na utrzymaniu** cudzoziemców przebywających już na terenie Unii Europejskiej i nie posiadają wsparcia własnej rodziny w kraju pochodzenia oraz **dorostych niezamężnych lub nieżonatych dzieci** w przypadku gdy obiektywnie z uwagi na stan zdrowia **nie są one w stanie zapewnić sobie utrzymania** (art. 4 ust. 2 dyrektywy).

Uważamy, że takie osoby jak rodzice cudzoziemców, którzy uzyskali w Polsce ochronę międzynarodową i nie mają w kraju pochodzenia żadnego wsparcia lub ich dorosłe dzieci, również powinny mieć możliwość skorzystania z tej procedury. Dlatego konieczne jest rozszerzenie katalogu osób, które są uważane za członków rodziny w rozumieniu ustawy o cudzoziemcach, co byłoby zgodne z przepisami unijnymi.